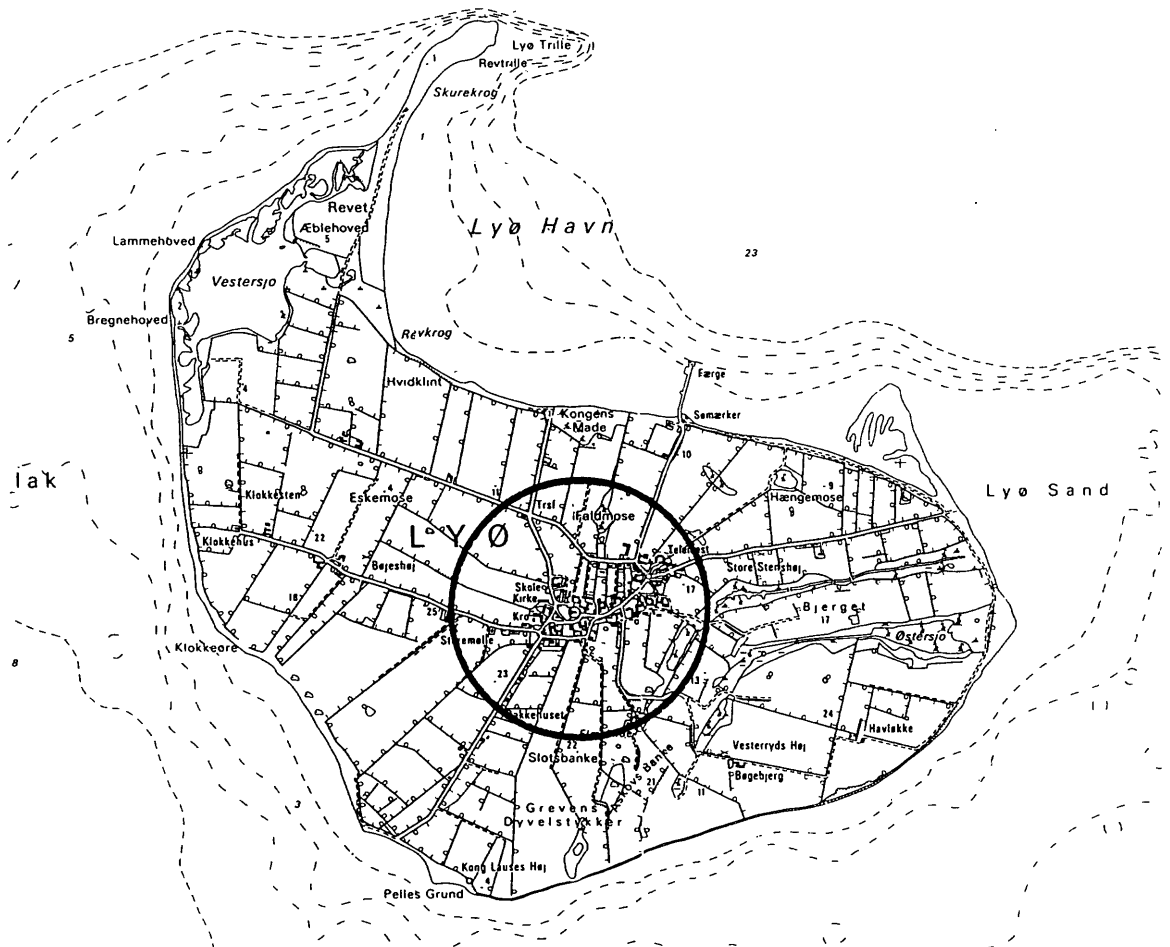

FAABORG KOMMUNE

Lokalplan 3.82

Bevarende lokalplan

Lyø By

juni 2000

Indholdsfortegnelse

Offentlighedsperiode	1
Hvad er en bevarende lokalplan ?	2
Lokalplanens baggrund	3
Landskabelige dominerende træk	3
Bebyggelsesmønstre	4
Bygningernes betydning for helheden	4
Landsbyens bygninger	5
De offentlige arealer, haver og gårdspladser.	7

Lokalplan 3.82 8

Bevarende lokalplan for Lyø By	8
§1 Lokalplanens formål	8
§2 Område og zonestatus	9
§3 Områdets anvendelse	10
§4 Bevaring af gader, grønne områder og diger	11
§5 Udstykning	11
§6 Bevaring af bebyggelse	11
§7 Bebyggelsens omfang, udformning og placering	12
§8 Bebyggelsens ydre fremtræden	14
§9 Ubebyggede arealer.	18
§10 Landzonetilladelser	18
Tilladelser fra andre myndigheder	19
Lokalplanens retsvirkninger	19
Lokalplanens forhold til anden planlægning	20
Vedtagelsespåtegning	23

Offentlighedsperiode

Lokalplanen har været offentligt fremlagt i 8 uger fra den: 22.02.00 til den 18.04.00

Lokalplanen kan ses på Servicecenter Teknik og Miljø, Nørregade 4

Mandag – onsdag kl. 9.00 - 15.40

Torsdage kl. 9.00 - 17.30

Fredage kl. 9.00 - 12.30

samt på kommunens biblioteker i de normale åbningstider.

Når lokalplanen er endeligt godkendt og tinglyst, kan den købes på Servicecenter Teknik og Miljø.

Hvad er en bevarende lokalplan ?

En lokalplan er et dokument hvori byrådet fastsætter bindende bestemmelser for et områdes anvendelse og bebyggelsens placering og udformning. Den bevarende lokalplan adskiller sig fra en almindelig lokalplan ved - udover de almindelige bestemmelser - at fastlægge hvorledes en eksisterende bevaringsværdig bygningsmasse vedligeholdes, ombygges eller tilføjes nye elementer. Og den har et generelt forbud mod nedrivning.

I Lyø By er der mange bygninger, som ikke længere anvendes til deres oprindelige formål, oftest landbrugsformål. Bygningerne er ofte væsentlige for bybilledet, og i håb om at redde disse for eftertiden, giver lokalplanen mulighed for at anvende bygningerne til andre formål.

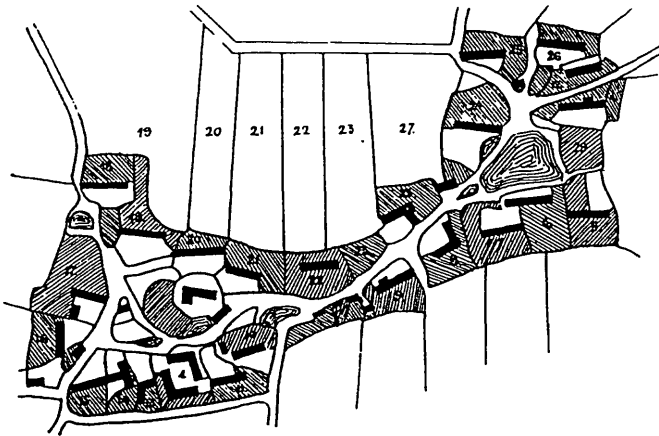
Lyø By fremtræder som en meget homogen bebyggelse, alligevel er der et bredt spænd af bygningstyper repræsenteret. Bestemmelserne i denne lokalplan kan ikke være dækkende for de ændringer, som bør kunne foregå, og stadig kunne betegnes som gode løsninger i bevaringsmæssig sammenhæng. Bestemmelserne udtrykker en række generelle muligheder og regler, for hvad der i en bred forstand er god byggeskik og vedligeholdelse af bygninger, som har ét tilfælde: De er alle opført i en dansk håndværkstradition, uanset om det er et ældre bindingsværkshus eller et nyere grundmuret hus, og denne tradition er ofte svært forenelig med vor tids byggematerialer.

Bestemmelserne i lokalplanen udtrykker, hvad man i alle tilfælde kan gøre i en given vedligeholdelses- eller ombygningssituation. Lokalplanen kunne have indeholdt en beskrivelse og vejledning om vedligeholdelse og ombygning, men opgaven er ressourcekrævende, og spørgsmålet er om ikke sådanne meget konkrete vejledninger vil blive alt for firkantede. Det er svært at beskrive eller tage højde for ethvert kommende behov for ændringer i fremtiden. Derfor er der i lokalplanen ikke taget stilling til hver enkelt bygning, men peget på nogle generelle krav til løsninger, som er gældende for godt bygningshåndværk.

Der vil derfor opstå situationer hvor en renovering eller ombygning, vil kunne stille krav til andre løsninger. Som altid i en lokalplan er der derfor den mulighed, at byrådet kan give en dispensation til en konkret løsning, som i forhold til en bestemt bygning kan være rigtig, men som ikke er i overensstemmelse med lokalplanens bestemmelser. Lokalplanens formål om bevaring af god håndværksmæssig byggeskik kan der dog ikke dispenseres fra.

Lokalplanens baggrund

Lyø by er kommunens mest velbevarede kirkelandsby, hvor huse og gårde fortsat ligger samlet omkring landsbygaden og fællesarealerne. Den oprindelige struktur - bestående af krogede, smalle gadeforløb, gårdenes placering, de gamle tofteskel samt stjerneudskiftningsskellene - er intakt. Et indtryk af hvor velbevaret landsbyen er, får man ved at sammenligne matrikelkortet fra 1804 med det nyeste kort over Lyø By.

Kort over Lyø By, tegnet efter opmåling i 1804 af kgl. landmåler H. Rasmussen.

Kort over Lyø By, udtegnet efter digitalt matrikelkort og Grundkort år 1999.

Den intakte struktur understreges af en bebyggelse, som overvejende fremstår velbevaret i sin oprindelige udformning, både når det gælder de oprindelige bindingsværksbygninger og de senere tilkomne grundmurede huse fra omkring århundredskiftet.

Landskabelige dominerende træk

Lyø By er placeret midt på øen i et højtliggende landskab, og byen er afskærmet af træer og hegn, som markerer øens stjerneudskiftning. Umiddelbart vest for byen ligger Store Mølle. Mod øst er der et særpræget bakkelandskab, der gennemskæres af 2 dalstrøg og mod nord en lavtliggende mose, Faldmosen.

Trods sin høje placering i terrænet kan landsbyen kun vanskeligt opfattes fra det omgivende farvand. De levende hegn i det åbne land og ved byen samt de mange store træer danner byens profil.

Lyø Kirke med sin karakteristiske runde kirkegård er placeret på den gamle landsbyforte. Et andet karakteristisk træk ved byen er dens gadekær, som ligger langs byens snoede gadenet. Langs bygaden er der et fortættet og afskærmet miljø, hist og her med udsigter over landskabet og det sydfynske øhav.

Bebyggelsesmønstre

Lyø By består af en vestlig del omkring landsbyforten og kirken, en østlig del omkring det store gadekær og en midter del, der forbinder de 2 områder. Langs vejene ud af byen er der efterhånden bygget enkelte nyere huse. Det nyeste byggeri er en lille parcelhusbebyggelse ved Revvej.

Et gennemgående træk ved landsbyen er at bebyggelsen ligger trukket tilbage med åbne forhaver ud mod bygaden. Mønsteret er dog ikke konsekvent, og i den midterste del er nogle få længehuse trukket helt ud mod gaden.

Bygningernes betydning for helheden

Lyø Bys huse og længer udtrykker en bygningskultur som er groet frem i en langsom udvikling gennem mange generationer. Det har ikke været nødvendigt at opstille normer og æstetiske krav til hvorledes en bygning skulle udformes, det lå i den tradition som de forskellige håndværk havde erfaret og videregivet, og som over tid havde udviklet sig fra det typiske danske bindingsværkshus med stråtag til det grundmurede hus oftest med fast tag af røde vingetegl. Håndværkertraditionen tilførte landsbyen en helhed som ikke opstod ud fra bevidste overvejelser, men som man nærmest fik forærende.

Håndværkertraditionen eksisterer ikke længere som en videregivet erfaring, om hvorledes man behandler traditionelle bygningsmaterialer. Med de mange forskellige nye materialer der findes i dag, skal en håndværker vælge imellem en række forskellige måder at renovere eller nybygge på. De

mange muligheder blandt billige, ”vedligeholdelsesfrie”, let monterbare og ofte syntetiske materialer skaber let forvirring i helheden. Et eksempel er de mange forskellige produkter der findes til at male ydervægge med, før var der kalk, med kun den variation, at farven kunne varieres med nogle tilsætninger. Et andet eksempel er vinduer, der før udelukkende blev udført i træ, medens der i dag både findes plast og aluminium som alternativ.

En bevaring af den helhed, som Lyø By i høj grad stadig er et udtryk for, forudsætter at husene har noget tilfælles. I den strøm af nye muligheder vi i dag tilbydes for at sætte individuelle præg på vores huse, er det både nødvendigt at tage højde for, hvad der passer til det enkelte hus, og hvad der passer ind i den helhed, som bygningen er en del af. Det er ofte nødvendigt at give afkald på de mange muligheder og variationer, som skaber forvirring, fremfor at forstærke det særlige som er Lyø Bys identitet.

Det er ikke intentionen med lokalplanen at hindre mulighed for forandringer og fornyelse. Når der peges på, hvor velbevaret udstykningen er, og hvor uforandret bebyggelsesmønsteret er, er det for at gøre opmærksom på, at den historiske dimension er en del af helheden, som bør tages med i overvejelserne om både opførelse af ny bebyggelse, og overvejelser om at fjerne overflødige eller tidsvarende bygninger, som kan være en vigtig del af helheden. Der skal være plads til at skabe mulighed for at tiltrække nye aktiviteter og nye beboere. Der er mange forhold som har betydning for fremtiden for Lyø's beboere, men kvaliteterne i bebyggelsen, landsbyens fysiske miljø, dens charme, at bebyggelsen fortsat ligger som en smuk helhed i landskabet, er faktorer som spiller en afgørende rolle for den fremtidige udvikling.

Landsbyens bygninger

Landsbyens bygninger spænder over flere århundreder. Bindingsværkshusene blev bygget frem til slutningen af 1800 tallet. Oprindeligt var der tale om énlængede gårde. Fra midten af 1800 tallet ændres denne hustype, da der efterhånden blev tilføjet udlænger. I sidste halvdel af 1800 tallet blev en række gårde ombygget til firelængede gårde med fritliggende stuehuse, som efterhånden blev grundmurede. Flere af stuehusene blev udformet med frontispice.

Langs de nye bygader som Søndenevej, Vestensvej og Østensvej blev der opført en række huse. Det var mindre huse med pudsede og kalkede facader, med tage af skifer eller cementtagsten.

Langs Revvej blev der bygget fra 1950'erne og op til i dag. Blandt de ældste er en rødstens ’murerstervilla’ med høj kælder og rødt tegltag.

Driftsbygninger var oprindeligt udlænger sammenbygget med stuehuset. Senere blev de fritliggende og fik større facadehøjde, ofte med en muret, hvidkalket basis med en trempelkonstruktion af træværk foroven. Nyere lader er ofte opført med facader af grønne, brune eller sorte metalplader og med grå cementbølgeplader eller metalplader på taget.

Det typiske bindingsværkshus på Lyø er et længehus med halvvalmet stråtag. Tavlene er kalkede og bindingsværket er sorttjæret, ofte med en karakteristisk lyseblå eller grå opstregning som overgang mod de lyse tavl.

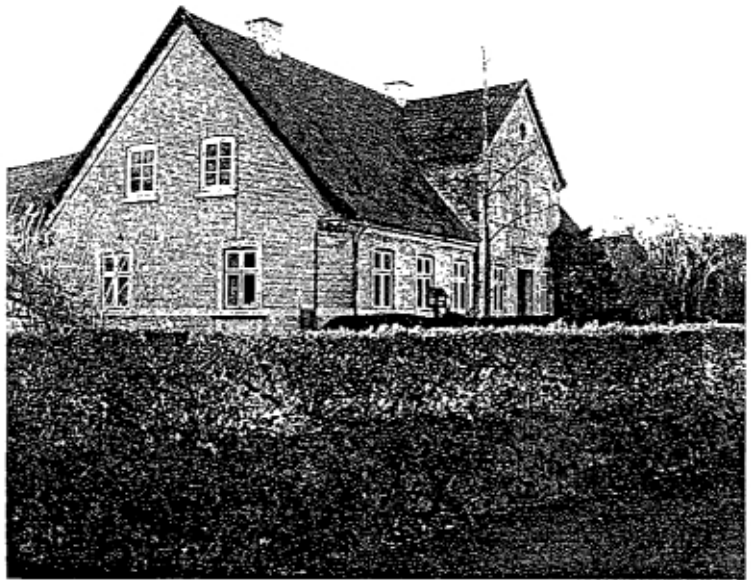
Vinduerne er 2 rammede hver delt i 3 felter med 2 tynde vandrette sprosser ofte yderligere delt med en lodret sprosse (begge typer fremgår af eksemplet. Se i øvrigt illustration side 16).

De ældste grundmurede huse blev udformet med halvvalmet tag og røde vingetegls, en let opskalkning af taget og en muret, hvidkalket gesims. Husdybden var ca. 7 m. og facadehøjden begrænset til 2,5 – 3 m. Facaden fremstod med en regelmæssig symmetrisk fagopdeling omkring en frontispice og var kalket hvid eller lysegul. Vinduerne er enten 2 rammet som bindingsværkshuset eller et 4 rammet klassicistisk vindue (se illustration side 16).

En nyere udgave af det grundmurede hus havde en anden hovedform. Det var kortere, havde en større husdybde og facadehøjde og var uden halvvalm. Tagene var fortsat dækket med røde vingetegl og havde en let opskalkning. Facadematerialet var enten gule teglsten med fremhævede stik, murstensbånd og gesims eller kalket murværk. Facaden var symmetrisk omkring en frontispice med en regelmæssig fagopdeling. Vinduerne var typisk et 4 rammet klassicistisk vindue eller et 4 rammet dannebrogsvindue (se illustration side 16).

De offentlige arealer, haver og gårdspladser.

De smalle krogede gadeforløb understreges mange steder af træer som er værdifulde for bybilledet. Især omkring den gamle landsbyforde ved kirkegården og skolen. Det er vigtigt at disse træer, når de enten på grund af ælde eller sygdom må fjernes, erstattes med nyplantninger således at bybilledet bevarer sin karakter af have.

Det dominerende mønster er, at bygninger er trukket tilbage fra vejen. Derved skabes der rum til en række forhaver med varieret udformning, men som alligevel har nogle fællestræk, som er afgørende for bybilledets særlige kvaliteter. Ud mod bygaderne afsluttes haverne med stengærder, nogle af disse er tilføjet hækbeplantning andre står som rene stengærder. Stengærderne er meget værdifulde og er derfor omfattet af en bevaringsbestemmelse. Et andet fællestræk er beplantningen, haverne er ikke lukkede med en massiv beplantning ud mod vejen. De indeholder mange steder både store træer og buske, men alligevel er de åbne ud mod gaden så fornemmelsen af at bevæge sig gennem byen, er som at bevæge sig gennem en åben have afgrænset af bebyggelsen. Beplantningen er overvejene præget af typer, som hører til i den traditionelle landsbyhave fremfor beplantninger som mere hører til i en parcelhushave. Flere steder er der bevaringsværdige gårdspladser med pikstensbelægninger, som er af stor betydning for den enkelte ejendom, men også for helhedsindtrykket.

Landsbyens karakter af åben have understreges af at byen lukker sig mod det åbne land, kun hist og her, ved de veje som fører ud til markerne, får man et kik ud i det omgivende landskab enkelte steder endog ud over vandet. Disse kik er overordentligt værdifulde for byen og væsentlige at bevare.

Lokalplan 3.82

Bevarende lokalplan for Lyø By

I henhold til lov om planlægning (lovbekendtgørelse nr. 746 af 16. august 1994) fastsættes hermed følgende bestemmelser for det i § 2.1 nævnte område.

Vejledning og forklarende tekst

Teksten i denne spalte er dels en vejledning om bevaring af ældre huse, dels en forklarende og uddybende tekst til lokalplanens bestemmelser.

Bestemmelser

Den fremhævede tekst i den højre spalte udgør de egentlige lokalplanbestemmelser.

§1 Lokalplanens formål

Udover det bevarende er et vigtigt formål for lokalplanen at medvirke til at Lyø By fortsat kan udvikle sig som et aktivt og levedygtigt lokalsamfund med de deraf følgende behov for ændringer og fornyelse.

Et af midlerne hertil er at skabe mulighed for at overflødiggjorte landbrugsbygninger kan tages i anvendelse til andre formål, således at der kan skabes et grundlag for at vedligeholde disse, og måske tiltrække nye aktiviteter.

Derfor er der i formålet fastlagt en meget bred mulighed for anvendelse, som også rummer muligheder for erhverv. Begrænsningerne i mulighederne ligger således mere i miljøloven, som uanset lokalplanens brede formulering skal overholdes med hensyn til støj m.m. ved nye erhvervstiltag.

§ 1

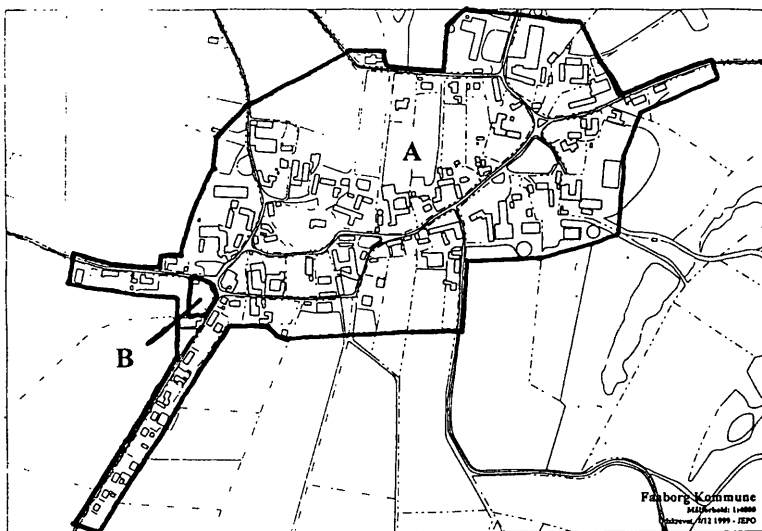
Det er lokalplanens formål:

- **At bevare landsbymiljøet med dets gadenet, gadekær, bygninger og stendiger**
- **At anvise mulighed for at indpasse enkelte nye boliger i landsbymiljøet, og i landsbyens periferi samt 7 – 9 boliger i en samlet bebyggelse**
- **At åbne mulighed for ændret anvendelse og omdannelse af ældre landbrugsbygninger til boliger, ferielejligheder og lignende turistformål eller lettere erhverv**

§2 Område og zonestatus

Matrikelnumre markeret med en prik (*) er undergivet landbrugspligt. Landbrugspligten skal dog ikke være til hinder for, at byrådet kan tillade, at arealet tages i brug til det i lokalplanen angivne formål. Men indtil da skal arealet drives jordbrugsmæssigt efter landbrugslovens regler. Ophævelse af landbrugspligten sker i forbindelse med landbrugsministeriets godkendelse af udstykning. Landbrugsministeriet kan i forbindelse med ophævelse af landbrugspligten stille betingelser i medfør af landbrugslovens § 4, stk. 2, vedrørende jordernes drift og/eller stk. 3 om afhændelse af ejendommens øvrige jorder til sammenlægning med anden landbrugsejendom.

Gennemførelsen af en landzonelokalplan indebærer, at landzonekompetencen overgår til byrådet, således at amtet ikke længere skal give tilladelse. Det meste af Lyø By er omfattet af landsbyafgrænsningen i kommuneplan 1996 – 2007, hvor landzonekompetencen allerede er overgået til byrådet.

§ 2.1

Lokalplanen afgrænses som vist på kortbilag 1 og omfatter følgende matrikelnumre: 1a, 1an, 1b, 1d, 1e, 1f, 1g, 1h, 1i, 1l, 1m*, 1n, 1o, 1p, 1q, 1r*, 1s*, 1t, 1u*, 1v, 1x, 1y*, 1z, 1æ, 1ø, 2a, 4n, 5b*, 6c, 6d, 6e, 7a, 9c, 9e, 10c, 10d, 12d, 13a*, 14c, 14d, 14e, 15c, 16c, 19g, 20c, 21a, 22e, 22f, 23f, 23g, 23h, 27b, 27c, 27d, 27e, 27f*, 28a, 31a, 32a, 33b, 34a, 35a, 36a*, 37a, 40, 57, 59, 61 samt dele af 1ac*, 4a*, 5a*, 7b*, 8c*, 9a*, 10a*, 11*, 12a*, 13e, 13c*, 14a*, 14b*, 16a*, 17a*, 19c*, 20d*, 21f*, 22a*, 23a*, 24a*, 25a*, 26a*, 27a, 29*, 30*, alle Lyø, Faaborg jorder.

§ 2.2

Området skal forblive i landzone

§ 2.3

Lokalplanen opdeles som vist på kortbilag 1 i 2 områder:

- A. som er den eksisterende landsby
- B. som er et område til opførelse af ny samlet boligbygelse

§3 Områdets anvendelse

Udlejning af ferielejligheder kræver tilladelse efter sommerhusloven fra Miljø- og Energiministeriet.

De vejledende grænseværdier for støjbelastning i Lyø By vil blive fastlagt ud fra en områdetype som hedder ”det åbne land (inkl. landsbyer og landbrugsarealer)”.

Ved etablering af virksomheder vil støjbelastningen som hovedregel blive fastlagt til ikke at måtte overstige de vejledende grænseværdier for landsbyer som skal forblive i landzone som er: 55 dB(A) om dagen, 45 dB(A) om aftenen og 40 dB(A) om natten.

En del af lokalplanområdet ligger indenfor de 300 meter beskyttelseszoner for vandværksboringer, som er områder

§ 3.1

Det på kortbilag 1 viste område A må kun anvendes til, helårsbeboelse, offentlige formål, jordbrugsformål, max 5 butikker til salg af egne produkter, kunsthåndværk eller lignende med hver et salgsareal på max 150 m², kroer og mindre ikke generende erhvervsformål.

Anvendelse til erhvervsformål må kun ske under forudsætning af, at der er helårsbeboelse på ejendommen. Eksisterende overflødiggjorte driftsbygninger kan med byrådets tilladelse anvendes til ferielejligheder.

§ 3.2

Ny boligbebyggelse i område A må kun opføres indenfor de på kortbilag 1 viste byggefelter. Derudover må der ikke opføres ny bebyggelse indenfor lokalplanområdet.

§ 3.3

Miljø- og energiministeriets vejledende støjgrænser skal overholdes udenfor virksomheders skel.

§ 3.4

Det på kortbilag 1 viste område B må kun anvendes til boligformål.

§ 3.5

Indenfor lokalplanområdet

med særlige drikkevandsinteresser.

må der ikke placeres virksomheder, der indebærer risiko for forurening af grundvandet.

§4 Bevaring af gader, grønne områder og diger

De snoede gadeforløb igennem Lyø By med de mange gadekær er et yderst bevaringsværdigt træk, som sammen med bebyggelsen og forhaverne skaber landsbyens specielle atmosfære.

De mange velbevarede stengærder med bagvedliggende haver langs landsbyens gader er især med til at give gadebilledet karakter. Stengærderne inde i landsbyen er ikke omfattet af naturbeskyttelseslovens bestemmelser om bevaring af stengærder. Derfor er der i lokalplanen medtaget en særlig bestemmelse som sikrer disse. Byrådet kan dispensere fra denne bestemmelse for virkeliggørelsen af bebyggelsen i område B, og til etablering af gennembrud ved nødvendige ændringer af overkørsler.

§ 4.1
Eksisterende gadearealer herunder gadekær og grønninger skal bevares med deres nuværende forløb og arealudlæg.

§ 4.2
De på kortbilag 2 viste bevaringsværdige stendiger må ikke fjernes. Byrådet kan give tilladelse til dispensation til mindre gennembrud af stendigerne.

§5 Udstykning

Byens og øens ejendomsstruktur er præget af en velbevaret stjerneudskiftning med gårdene placeret langs landsbygaderne. En del af den gamle landsbyforde er inddraget til kirkegård, kirkejord og skole. Mellem Lyø Bygade og Revvej er gårdenes tofter bevaret, og området danner en åben kile i den nordlige del af landsbyen.

Den velbevarede ejendomsstruktur bør indgå i overvejelser om ændring af ejendomsskel (se illustration side 3).

§ 5.1
Ingen særlige bestemmelser om udstykning.

§6 Bevaring af bebyggelse

Bestemmelserne i § 6 om forbud mod nedrivning har hjemmel i planlovens § 15 stk. 2 nr. 14, og er de egentlige bevaringsbestemmelser, som er begrundet i lokalplanens beva-

§ 6.1
De på kortbilag 1 viste bygninger omfattet af nedriv-

ringsformål.

Et afslag på en ansøgning om tilladelse til nedrivning kan eventuelt indebære, at kommunen må overtage ejendommen, jf. planlovens § 49. Dog påhviler overtagelsespligten i henhold til planlovens § 49 stk. 2 kun kommunen, hvis der er et væsentligt misforhold mellem ejendommens afkastningsgrad og afkastningsgraden for ejendomme med en lignende beliggenhed og benyttelse, som ikke er omfattet af et nedrivningsforbud.

Bygninger omfattet af § 6.2 kan nedrives, men forudsætter en forudgående anmeldelse til byrådet efter byggelovens bestemmelser.

I princippet er lokalplanens formål om bevaring opfyldt med denne bestemmelse, som fastlægger, at alle ændringer i bebyggelsens tag eller facade kræver en byggetilladelse.

De efterfølgende bestemmelser om bebyggelsens omfang (§ 7) og bebyggelsens ydre fremtræden (§ 8) er derfor overvejende en uddybning af denne bestemmelse, med det formål at anskueliggøre, hvorledes man kan vedligeholde og om- og tilbygge den eksisterende bebyggelse og opføre ny bebyggelse. § 7 og § 8 er således en fastlæggelse af en række muligheder, som man med sikkerhed kan få tilladelse til.

Bygninger på kortbilag 1 som er omfattet af et nedrivningsforbud, udgør enten i sig selv en bevaringsværdig enhed, eller de har en væsentlig betydning for gadebilledet. En del af disse bygninger er således ikke isoleret betragtet bevaringsværdige, men deres betydning for det samlede gadebillede gør, at de må betragtes som uomstørlige for helheden.

§7 Bebyggelsens omfang, udformning og placering

Når man læser bestemmelserne i § 7 og § 8 skal man især være opmærksom på det forhold, som gælder for hele lokalplanen, at eksisterende lovlig bebyggelse og anvendelse som er etableret før lokalplanens offentliggørelse kan fortsætte, uanset om der eksisterer forhold, som ligger uden for lokalplanens bestemmelser.

Bestemmelserne i § 7 kommer derfor kun i anvendelse i forbindelse med om- og tilbygninger og i forbindelse med nybyggeri.

ningsforbud, må ikke nedrives, ombygges eller på anden måde ændres uden byrådets tilladelse.

§ 6.2

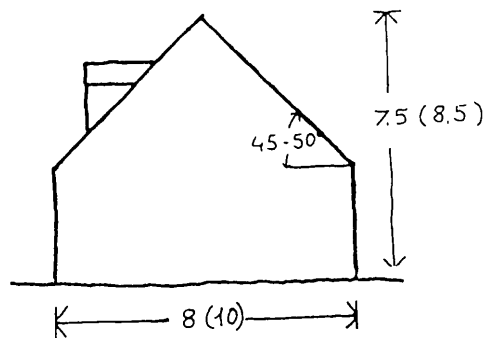
Anden bebyggelse end den i § 6.1 nævnte må ikke ombygges eller på anden måde ændres uden byrådets tilladelse.

§ 7.1

Indenfor lokalplanområdet må bebyggelsesprocenten for den enkelte ejendom ikke overstige:

- 25 for bebyggelse til boligformål og turistformål
- 40 for bebyggelse til andre formål

§ 7.2

Bygninger må ikke opføres med mere end én etage med udnyttelig tagetage. Og de skal opføres som lænehuse med en husdybde på højst 8 m. Erhvervsbygninger kan dog opføres med en husdybde på højst 10 m.

§ 7.3

Bygninger må ikke opføres med en højde på mere end 7,5 m. Erhvervsbygninger, herunder driftsbygninger, kan dog opføres med en højde på 8,5 m.

§ 7.4

Tage skal udformes som symmetriske heltage med tagrygge parallelt med bygningslængderetninger. Taghældninger skal være mellem 45° og 50°. På erhvervsbygninger, herunder driftsbygninger, samt garager, carporte, udhuse og lignende mindre bygninger kan taghældninger dog være mellem 20° og 50°. Boligbebyggelse kan forsynes med frontispice eller kviste.

Eksempel på bygning med frontispice.

§ 7.5

Der må ikke etableres udvendige altaner, balkoner og lignende på eller ved bygningers tagetage eller tage.

§8 Bebyggelsens ydre fremtræden

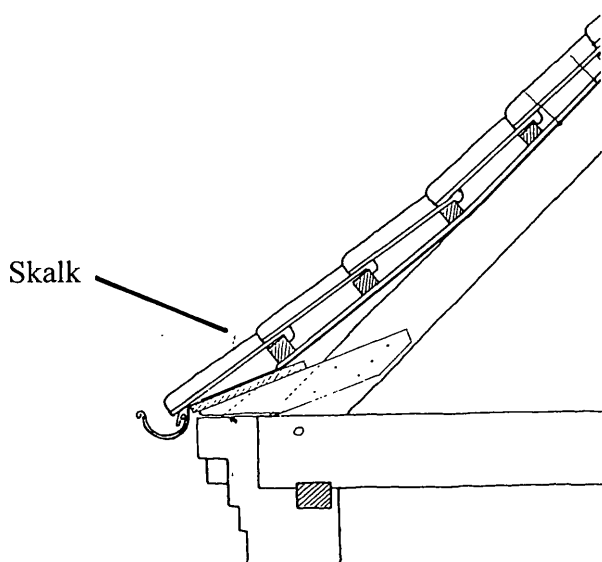
Bestemmelserne i § 8.1 betyder, at når man ønsker at ændre på en bebyggelse skal ændringerne udføres i samme stil som den pågældende bygning i øvrigt er opført i. På Lyø er der en række forskellige hustyper, med den stedlige byggetradition menes, at hver enkelt hustype rummer stedbestemte detaljer som:

Opstregning med en tynd blå eller grå linie omkring bindingsværk.

Stråtage afsluttet mod gavlen med en halv- eller helvalm og f. eks. ikke trægavle med lodret bræddebeklædning.

Kviste på hårde tage er forsynet med lodrette flunke på siderne.

I 8.3 er rød vingetegl gammel dansk model den eneste nævnte tegltype, fordi den er velegnet til alle hustyper. enkelte ejendomme – især større grundmurede huse, vil dog kunne forvente en dispensation til røde falstagsten i tegl eller en anden rød teglsten.

§ 8.1

Indenfor lokalplanområdet skal om- og tilbygninger tilpasses den pågældende bebyggelses oprindelige form og udseende, og bygningsændringer og ny bebyggelse skal i øvrigt udformes i overensstemmelse med den stedlige byggetradition.

§ 8.2

Ydervægge skal opføres af grundmuret tegl der pudses eller vandskures. Alternativt, f.eks. i forbindelse med udvidelse af eksisterende bindingsværksbygninger, kan ydervægge opføres i bindingsværk udfyldt med teglmur, i andre situationer kan der anvendes porrebeton eller lignende blokke der pudses. Ydervægge skal fremstå som kalkede i lyse farver.

§ 8.3

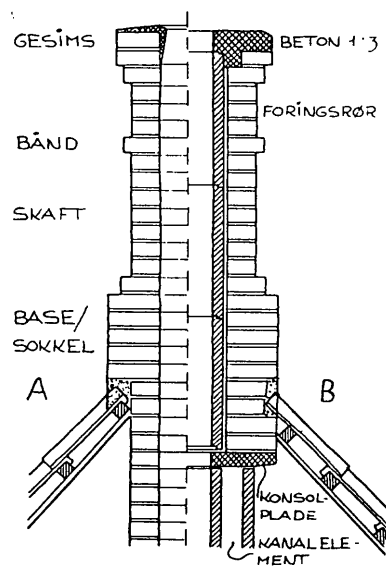
Tage skal dækkes med røde vingetegl (gammel dansk model) eller strå. Tegltage skal opskalkes og rygninger og grater skal lægges i mørtel. Tage på erhvervsbygninger, herunder driftsbygninger, samt garager, carporte, udhuse og lignende mindre bygninger kan dog også dækkes med grå fibercementplader, grå eller sort tagpap eller traditionelle pandeplader (profilerede metalplader) i galvaniseret udførelse.

§ 8.4

Vinduer i tagfladen skal placeres regelmæssigt som enkeltstående tagvinduer eller kviste, hvis samlede bredde ikke må overstige $\frac{1}{3}$ af tagfladens længde. Kviste skal, bortset fra kviste på stråtage, udføres med flunke og må ikke være mere end 1,5 m brede. Tagvinduers bredde må ikke overstige 0,8 m. (se ill side 16).

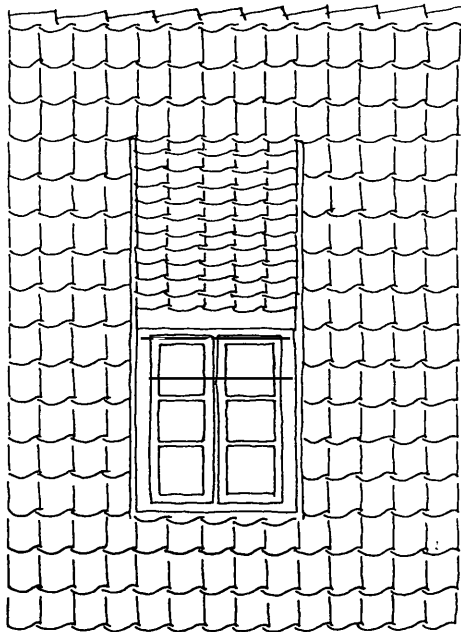
§ 8.5

Skorstenspiber skal mures i tegl, i samme udførelse og farve som husets ydervægge. De skal udføres med traditionel fod og krone og skal placeres midt over rygningen og mindst 2 meter fra gavl.

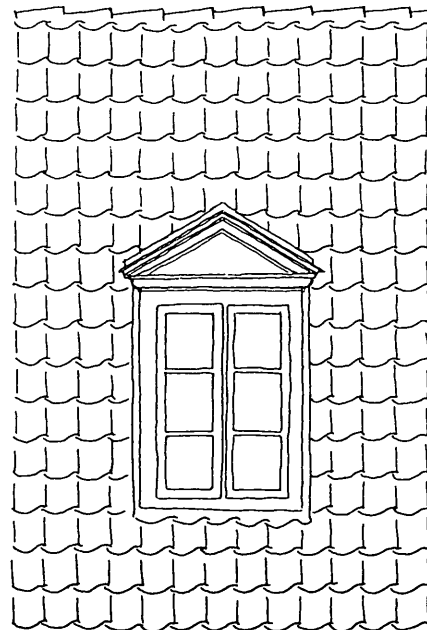

A. Snit i ældre skorsten med halvstensvange og med traditionel løsning af sammenskæring mellem tag og skorsten.

B. Snit i ny opmuret skorsten med halvstensvange og isolerende kanalelement.

Pultkvist

Heltagskvist, indklædt med zink og evt. pap

§ 8.6

Vinduer og døre skal placeres i overensstemmelse med den for det pågældende hus traditionelle fagdeling.

Vinduer skal udføres af træ, og fagdeles og opsprosses i overensstemmelse med den pågældende hustype. Vinduer med vandrette sprosser skal udføres med kittet enkeltlagsglas i yderrammen.

Yderdøre skal udformes som symmetriske døre.

Vinduer og døre skal fremstå som malet med dækkende maling.

En vigtig detalje for en bygnings fremtoning er detaljerne: At sålbænke udføre rigtigt og ikke med en række mursten på højkant, som er meget brugt i moderne parcelhusbyggeri, men ikke hører hjemme i ældre huse. At man er omhyggelig med at gesimser har den rigtige ud-

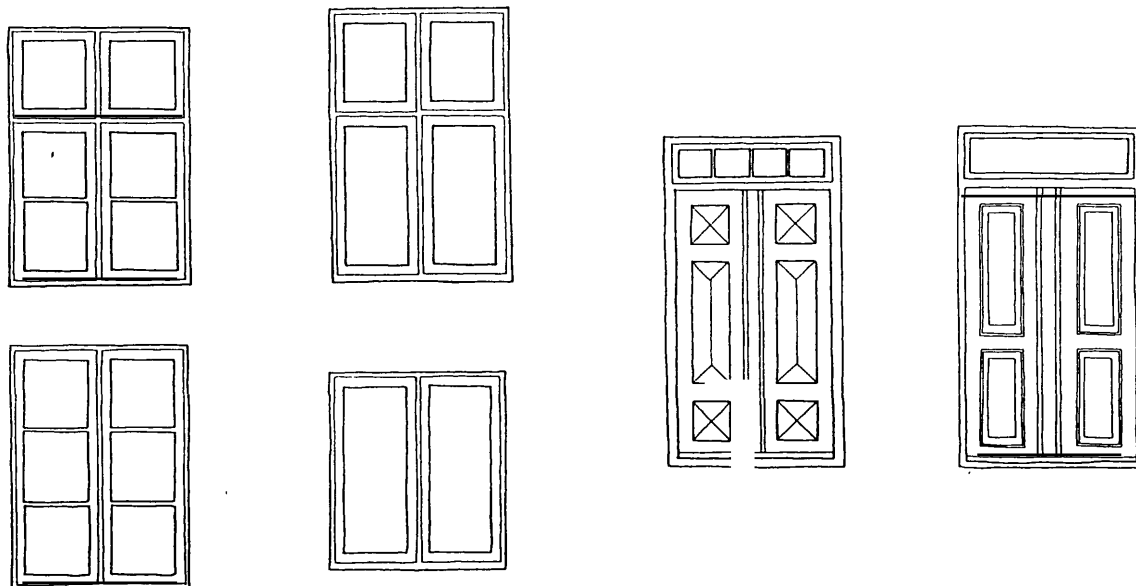
§ 8.7

Udhuse, garager, carporte og lignende mindre bygninger som ikke er driftsbygninger, skal udføres med samme

formning, og ikke bliver for høje.

At tagrender udføres i zink, fremfor plast som er et fremmed materiale i sammenhæng med bevaringsværdig bebyggelse.

ydervægsmateriale som den øvrige bebyggelse på ejendommen eller i trækonstruktion med træbeklædning.

Vinduer som skal have enkeltglas i yderrammen

Vinduer som kan forsynes med thermoruder

Eksempler på yderdøre.

Butikker og erhverv er ikke i Lyø By i et antal som nødvendiggør en egentlig regulering af skiltningen. Der er i bestemmelserne åbnet for, at den enkelte virksomhed eller butik kan opsætte et skilt på max 0,5 m².

Eksisterende skiltning samt opslagstavler er selvfølgelig fortsat lovlige. Ny etablering forudsætter dog en godkendelse, hvis arealet overstiger 0,5 m².

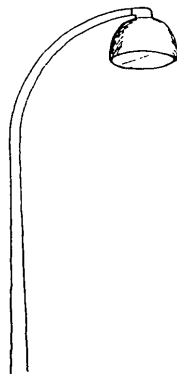
§ 8.8

Ved butikker og servicevirksomheder kan der opsættes skilte på max 0,5 m². Skiltene må ikke være belyste eller lysene. Anden skiltning forudsætter byrådets tilladelse.

§ 8.9

Elskabe og telefonskabe med stærke signalfarver må ikke anvendes, men skal holdes i neutrale farver.

§9 Ubebyggede arealer.

Lampen er bl. a. brugt på molen ved færgelejet.

§ 9.1

Hegning må kun ske med traditionelle stengærder eller levende hegn.

§ 9.2

Terrænreguleringer på mere end 0,5 m må kun foretages med byrådets tilladelse.

§ 9.3

Gadebelysning må kun etableres med nedadrettet lys, og med en lyspunkthøjde på max 5 m.

§10 Landzonetilladelser

Byrådet har kompetencen til at meddele landzonetilladelser, idet byrådet er landzonemyndighed i landsbyer, der er entydigt afgrænset i en kommuneplan og i landzoneområder, der er omfattet af en offentligt bekendtgjort lokalplan, jf. planlovens § 35, stk. 4.

Med bestemmelsen i § 10.1 fastlægges at ved opførelse af ny boligbebyggelse indenfor de viste byggefeltter, er det ikke nødvendigt at meddele landzonetilladelse.

§ 10.1

Der kræves ikke landzonetilladelse efter planlovens § 35, stk. 1 til opførelse af ny bebyggelse inden for de i lokalplanens § 3.2 nævnte byggefeltter, jf. lovens § 15, stk. 4 og § 36, stk. 1, nr. 5.

Tilladelser fra andre myndigheder

Fredede bygninger og fredede bygningsomgivelser må ikke ændres uden tilladelse efter bygningsfredningslovens § 10 og 11 fra Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Ferielejligheder omfattet af lokalplanens § 3.1 må ikke udlejes uden tilladelse efter sommerhuslovens § 2 fra Miljø- og Energiministeriet, Skov- og Naturstyrelsen.

Gadekær er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, hvorefter der ikke må foretages ændringer i deres tilstand uden dispensation efter lovens § 65, stk. 3 fra amtsrådet.

Lyø Kirkes omgivelser er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 19, hvorefter der ikke må opføres bebyggelse med en højde over 8,5 m inden for en afstand af 300 m fra kirken uden dispensation efter lovens § 65, stk. 2 fra amtsrådet.

Ejendomme omkring Lyø Kirke, ejendommene matr. nr. 1-a, 2-a, 20-c, 20-d, 21-a, 34-a og 40 Lyø, Faaborg jorder, er omfattet af en fredning af 5. oktober 1951, hvorefter de (helt eller delvist) ikke må bebygges eller beplantes uden tilladelse fra fredningsnævnet.

Lyø Kirke og Lyø Kirkegård er omfattet af lovgivningen om folkekirkens kirkebygninger og kirkegårde.

Landbrugspligtens ophævelse for de arealer på matr. nr. 13-e Lyø, Faaborg jorder som ligger indenfor lokalplanområdet, kræver tilladelse fra jordbrugskommissionen jf. landbrugslovens § 4 stk. 1.

Lokalplanens retsvirkninger

Bebyggelse og ændring af bebyggelse

Når Faaborg Byråd har vedtaget lokalplanen endeligt og vedtagelsen er offentliggjort, må de ejendomme, der er omfattet af lokalplanen jf. § 18 i Lov om Planlægning, kun udstykkes, bebygges eller i øvrigt ændres i overensstemmelse med planens bestemmelser.

Eksisterende lovlige forhold på en ejendom kan fortsætte som hidtil. Lokalplanen medfører heller ikke i selv krav om etablering af de anlæg mv. der er indeholdt i lokalplanen.

Dispensation

Byrådet kan efter planlovens § 19 dispensere fra lokalplanens bestemmelser, hvis dispensationen ikke er i strid med principperne i lokalplanen. Videregående afvigelser fra lokalplanen kan kun gennemføres ved tilvejebringelse af en ny lokalplan.

En dispensation forudsætter forudgående orientering efter planlovens § 20, stk. 1, medmindre den efter byrådets skøn er af underordnet betydning, jf. § 20, stk. 2.

Bevaringsbestemmelser

Lokalplanen indeholder i § 6 bestemmelser om, at bebyggelse og bygninger ikke må nedrives, ombygges eller ændres uden tilladelse fra Byrådet. Bestemmelserne har hjemmel i planlovens § 15, stk. 2, nr. 14. En tilladelse er en dispensation efter planlovens § 19.

Hvis en tilladelse til nedrivning nægtes, kan ejeren efter planlovens § 49 under visse forudsætninger forlange, at ejendommen overtages af kommunen mod erstatning, hvis der er et væsentligt misforhold mellem ejendommens afkastningsgrad og afkastningsgraden for ejendomme med en lignende beliggenhed og benyttelse, som ikke er omfattet af nedrivningsforbud.

Servitutter

Private byggeservitutter og andre tilstandsservitutter, der er uforenelige med en lokalplanen, fortrænges af planen. Andre private servitutter kan eksproprieres, når det vil være af væsentlig betydning for virkeliggørelsen af planen jf. planlovens § 15.stk. 2 nr. 16.

Lokalplanens forhold til anden planlægning

Regionplan 1997 – 2007:

Lyø By er i regionplanen udpeget som: landsby med særlig bevaringsinteresse.

I retningslinierne for disse landsbyer hedder det i regionplanen:

”Inden for de udpegede særligt bevaringsværdige landsbyer ... må bevaringsinteresserne ikke tilsi-desættes. Disse bevaringsinteresser er i vidt omfang beskrevet i Fyns Amts rapport ”Landsbyer med særlige bevaringsinteresser” 1993.

Såfremt der i kommuneplanen optages rammer for sådanne landsbyer, skal rammerne sikre bevaringsinteressernes varetagelse.”

Hele Lyø ejerlav er i regionplanen udpeget som: Særligt bevaringsværdigt landsbyejerlav.

I retningslinierne for disse landsbyejerlav hedder det i regionplanen:

Indenfor disse ”...landsbyejerlav skal hensynet til de kulturhistoriske bevaringsinteresser tillægges høj prioritet ved administration og planlægning mv. De udpegede ejerlav skal friholdes for anlæg samt ferie- og fritidsformål, som kan medføre forringelse af bevaringsværdierne.

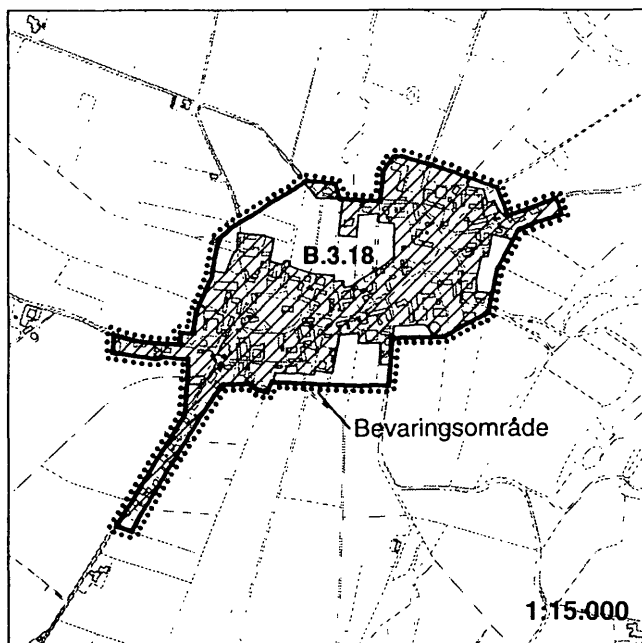
I de udpegede ejerlav skal dispensationer fra Naturbeskyttelseslovens §4 om sten- og jorddiger be-grænses mest muligt.”

I Fyns Amts rapport om landsbyer med særlig bevaringsinteresse hedder det i konklusionen om Lyø By: ”Lyø By må betegnes som en særdeles velbevaret landsby med hele sin oprindelige struktur, bestående af det krogede, smalle gadeforløb, de gamle tofteskel med stengærder samt stjerneudskiftningsskellene med levende hegn, intakt. Endvidere ligger byens nuværende 22 gårde på deres oprindelige tomter.”

Kommuneplan:

Lokalplanområdet er medtaget i kommuneplan 1996 - 2007 for Faaborg kommune.

Hele Lyø By samt tofterne bag bebyggelsen på nordsiden af Lyø Bygade er udlagt som bevaringsområde.

Området er i rammerne for lokalplanlægningen benævnt område B.3.18 i rammedelen, og der gælder følgende bestemmelser for området:

Anvendelse

BOLIG OG LANDBRUGSFORMÅL:

Inden for området kan der kun opføres bebyggelse eller foretages om- og tilbygning til bolig- og landbrugsformål. En lokalplan kan bestemme, at der i forbindelse med en bolig kan foregå lokalt betingede serviceerhverv, når dette kan ske uden tilsidesættelse af bevaringsinteresserne og uden væsentlige genevirkninger for omgivelserne.

Bebyggelsesregulerende Bestemmelser

Bebyggelsesprocent: max 25 til boliger og max 40 til andre formål.

Zoneforhold.

Lokalplanområdet er beliggende i landzone og skal forblive i landzone.

Spildevandsforhold.

Området er medtaget i Faaborg kommunes spildevandsplan, og alle ejendomme indenfor lokalpla-

nområdet er tilsluttet.

Støjforhold.

Der er i lokalplanen åbnet mulighed for etablering af mindre ikke generende erhvervsvirksomheder indenfor landsbyen

Kystnærhedszonen.

Lyø er beliggende i kystnærhedszone, hvor der kun kan planlægges for anlæg i landzone, såfremt der ligger en særlig planmæssig eller funktionel begrundelse for kystnær lokalisering. Lokalplanen er en bevarende lokalplan, hvis formål er at bevare landsbyens struktur, gademiljø og bebyggelse. Lokalplanen rummer udover bevaringsbestemmelserne mulighed for i mindre omfang at opføre ny bebyggelse. Beboelsesbygninger må kun opføres indenfor de fastlagte byggefelter som ligger i tilknytning til den eksisterende bebyggelse og med en højde på op til højst 7,5m. Bygninger til landbrugsdrift må ikke have en højde der overstiger 8,5 m. Samtidig er der krav til at bygningers fremtoning og materialevalg skal være i overensstemmelse med den stedlige byggetradition.

Det vurderes derfor, at de nye bebyggelser vil indgå som dele af den eksisterende landsby, hvis konturer i landskabet ikke vil blive ændret.

Detailhandel:

På Lyø er der i dag 2 købmandsbutikker med hver især et butiksareal på ikke over 100 m².

Derudover er der en mindre kunsthåndværksbutik med salg af egne produkter med et butiksareal på ca. 25 m².

Formålet med lokalplanen er bl.a. at sikre et aktivt og levedygtigt lokalsamfund. En vigtig brik heri er, at der fortsat er dagligvareforsyning på øen. En anden er at give mulighed for at anvende overflødiggjorte bevaringsværdige landbrugsbygninger i byen til mindre butikker med salg af egne produkter, kunsthåndværk eller lignende.

På baggrund af ovenstående er der i anvendelsesbestemmelserne givet mulighed for at indrette max 5 butikker med et max salgsareal på 150 m² i eksisterende bygninger indenfor lokalplanområdet til lokal forsyning og til salg til turister.

Kommuneatlas.

Lyø By er omtalt i kommuneatlas for Faaborg kommune fra 1992. Heri hedder det bl. a.: ”Byen (Lyø By) er præget af en meget fin og varieret bebyggelse, der spænder over flere århundreder med smukke, enkle lave bindingsværkshuse og gårde, samt en del smukke grundmurede stuehuse. Bebyggelsen danner sammen med det slyngede vejforløb og de mange kær mange rumdannelser samt smukke og varierede vejforløb. De mange stengærder forstærker sammen med den karakterfulde beplantning, den fortættede stemning.

Lyø By ligger harmonisk i sammenhæng med det omkringliggende landskab, og overgangene imellem by og land er præget af markante vejtræer og stengærder.”

Fredninger.

I Lyø By er der udover kirken 4 ejendomme som er omfattet af bygningsfredninger: Lyø Bygade 4, Lyø Bygade 14, Lyø Bygade 16 og Molevej 2A (se kortbilag 1).

Vedtagelsespåtegning

Forslaget blev vedtaget til offentliggørelse i byrådets møde den 16. februar 2000.

I forhold til det oprindelige forslag er der foretaget følgende ændringer i den endelige lokalplan:

§ 2.1

Matrikelnumrene er ajuorført.

§ 3.1 er ændret fra:

Det på kortbilag 1 viste område A må kun anvendes til, helårsbeboelse, offentlige formål, jordbrugsformål, butikker, kroer og mindre ikke generende erhvervsformål.

Anvendelse til erhvervsformål må kun ske under forudsætning af, at der er helårsbeboelse på ejendommen. Eksisterende overflødiggjorte driftsbygninger kan med byrådets tilladelse anvendes til ferielejligheder.

Til:

Det på kortbilag 1 viste område A må kun anvendes til, helårsbeboelse, offentlige formål, jordbrugsformål, max 5 butikker til salg af egne produkter, kunsthåndværk eller lignende med hver et salgsareal på max 150 m², kroer og mindre ikke generende erhvervsformål.

Anvendelse til erhvervsformål må kun ske under forudsætning af, at der er helårsbeboelse på ejendommen. Eksisterende overflødiggjorte driftsbygninger kan med byrådets tilladelse anvendes til ferielejligheder.

§ 3.2 er tilføjet:

Derudover må der ikke opføres ny bebyggelse indenfor lokalplanområdet.

§ 3.3 Den vejledende tekst til § 3.3 er ændret fra:

Ved etablering af virksomheder vil støjbelastningen som hovedregel blive fastlagt til ikke at måtte overstige grænseværdierne for et boligområde, dog med mulighed for at fastsætte støjgrænser for dagtimerne svarende til etageboligområder. De vejledende grænseværdier er for dag/aften/nat: 45-50/40/35 dB(A).

Til:

Ved etablering af virksomheder vil støjbelastningen som hovedregel blive fastlagt til ikke at måtte overstige de vejledende grænseværdier for landsbyer der skal forblive i landzone, som er: 55 dB(A) om dagen, 45 dB(A) om aftenen og 40 dB(A) om natten.

§ 3.5 ny bestemmelse:

Indenfor lokalplanområdet må der ikke placeres virksomheder, der indebærer risiko for forurening af grundvandet.

Vejledende tekst tilføjet § 3.5:

En del af lokalplanområdet ligger indenfor de 300 meter beskyttelseszoner for vandværksboringer, som er områder med særlige drikkevandsinteresser.

Vejledende tekst til § 5 er ændret fra:

Byens og øens ejendomsstruktur er præget af en velbevaret stjerneudskiftning med gårdene placeret langs landsbygaderne. En del af den gamle landsbyforde, hvor kirken og skolen ligger, fungerer som grønt område med boldbane. Mellem Lyø Bygade og Revvej er gårdenes tofter bevaret, og området danner en åben kile i den nordlige del af landsbyen.

Den velbevarede ejendomsstruktur bør indgå i overvejelser om ændring af ejendomsskel (se illustration side 3).

Til:

Byens og øens ejendomsstruktur er præget af en velbevaret stjerneudskiftning med gårdene placeret langs landsbygaderne. En del af den gamle landsbyforde er inddraget til kirkegård, kirkejord og skole. Mellem Lyø Bygade og Revvej er gårdenes tofter bevaret, og området danner en åben kile i den nordlige del af landsbyen.

Den velbevarede ejendomsstruktur bør indgå i overvejelser om ændring af ejendomsskel (se illustration side 3).

§ 8.2 er ændret fra:

Ydervægge skal opføres af grundmuret tegl der pudses eller vandskures, eller som bindingsværk udfyldt med teglmur, eller som grundmuret porebeton eller lignende blokke der pudses.

Ydervægge skal fremstå som kalkede i lyse farver.

Til:

Ydervægge skal opføres af grundmuret tegl der pudses eller vandskures. Alternativt, f.eks. i forbindelse med udvidelse af eksisterende bindingsværksbygninger, kan ydervægge opføres i bindingsværk udfyldt med teglmur, i andre situationer kan der anvendes porrebeton eller lignende blokke der pudses.

Ydervægge skal fremstå som kalkede i lyse farver.

§ 8.9 ny bestemmelse:

Elskabe og telefonskabe med stærke signalfarver må ikke anvendes, men skal holdes i neutrale farver.

Redegørelsen er suppleret med et afsnit om detailhandel:**Detailhandel:**

På Lyø er der i dag 2 købmandsbutikker med hver især et butiksareal på ikke over 100 m².

Derudover er der en mindre kunsthåndværksbutik med salg af egne produkter med et butiksareal på ca. 25 m².

Formålet med lokalplanen er bl.a. at sikre et aktivt og levedygtigt lokalsamfund. En vigtig brik heri er, at der fortsat er dagligvareforsyning på øen. En anden er at give mulighed for at anvende overflødiggjorte bevaringsværdige landbrugsbygninger i byen til mindre butikker med salg af egne produkter, kunsthåndværk eller lignende.

På baggrund af ovenstående er der i anvendelsesbestemmelserne givet mulighed for at indrette max 5 butikker med et max salgsareal på 150 m² i eksisterende bygninger indenfor lokalplanområdet til lokal forsyning og til salg til turister.

Kortbilag 1 og 3:

Lokalplanens afgrænsning er ændret, idet arealer som anvendes landbrugsmæssigt er udtaget af området.

Kortbilag 3:

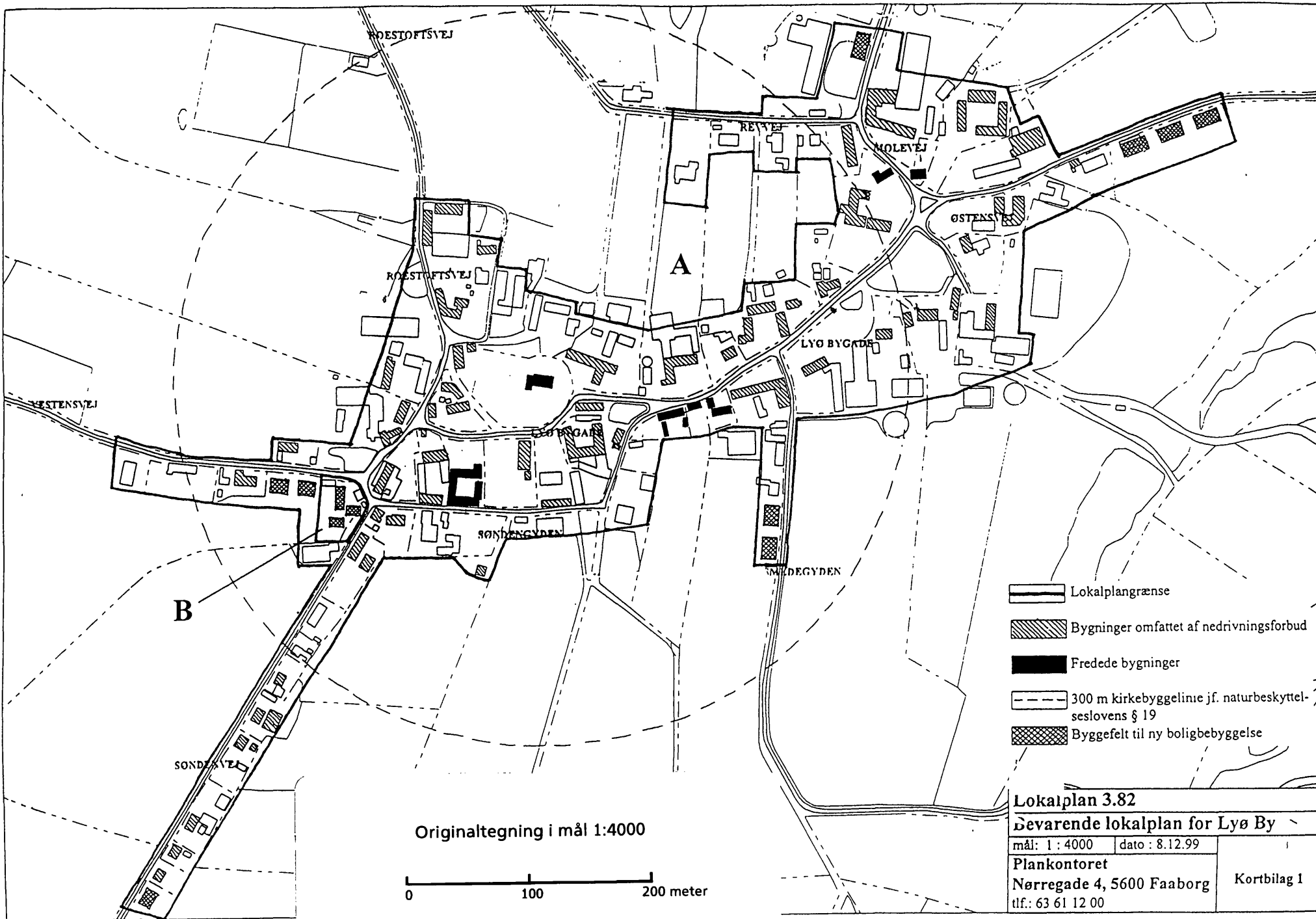
Åbninger i stengærderne omkring kirken er indtegnet.

Således vedtaget endeligt i byrådets møde den 21. juni 2000.

På Byrådets vegne:

Alfred Andersen
Borgmester

Søren Theilade
Kommunaldirektør

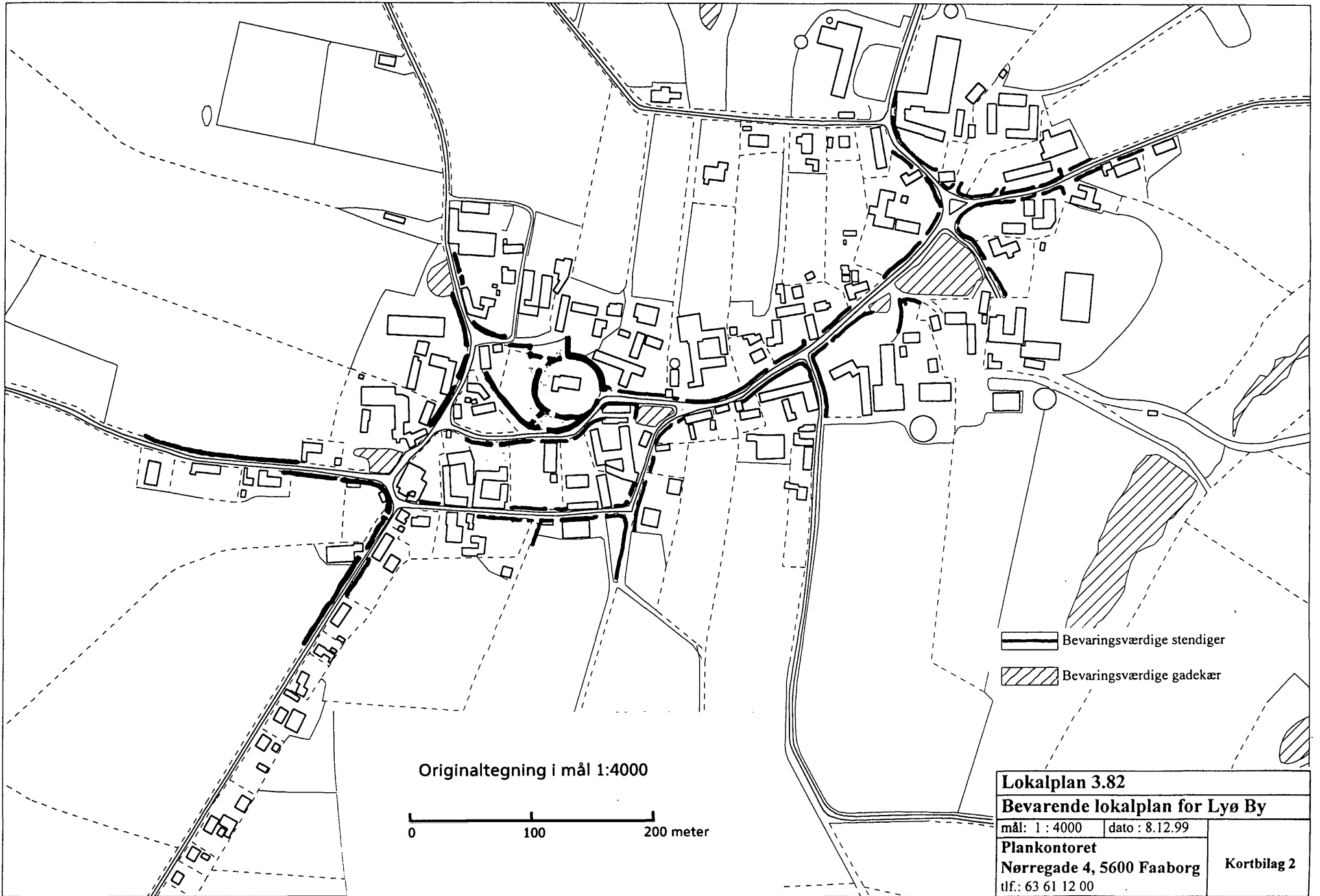

- Lokalplangrænse
- Bygninger omfattet af nedrivningsforbud
- Fredede bygninger
- 300 m kirkebyggelinie jf. naturbeskyttelseslovens § 19
- Byggefelt til ny boligbebyggelse

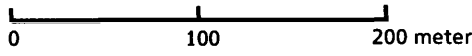
Lokalplan 3.82		
Devarende lokalplan for Lyø By		
mål: 1 : 4000	dato : 8.12.99	
Plankontoret Nørregade 4, 5600 Faaborg		Kortbilag 1
tlf.: 63 61 12 00		

Originaltegning i mål 1:4000

0 100 200 meter

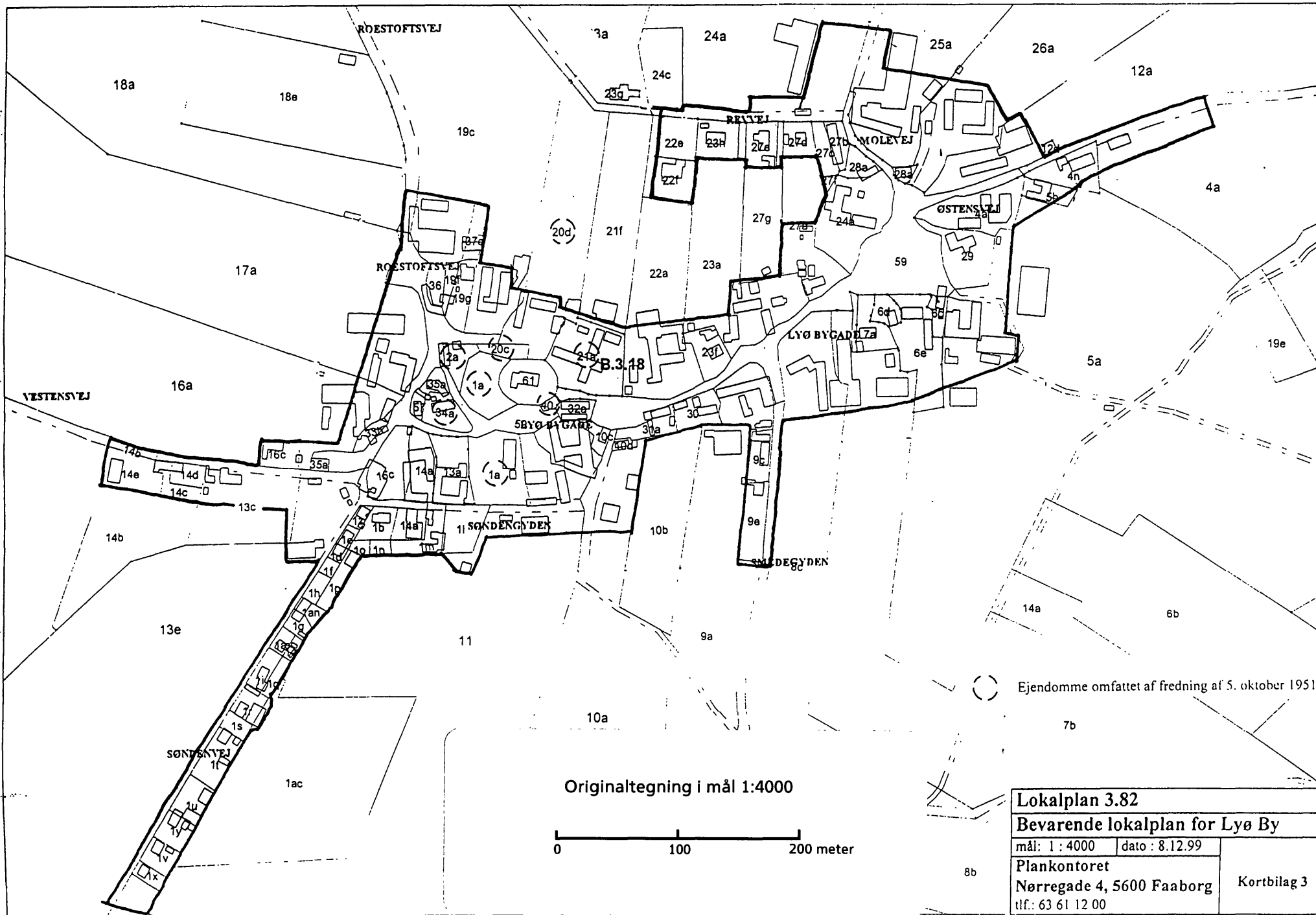

Originaltegning i mål 1:4000

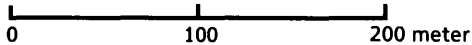

- Bevaringsværdige stendiger
- Bevaringsværdige gadekær

Lokalplan 3.82	
Bevarende lokalplan for Lyø By	
mål: 1 : 4000	dato : 8.12.99
Plankontoret Nørregade 4, 5600 Faaborg tlf.: 63 61 12 00	Kortbilag 2

Originaltegning i mål 1:4000

Ejendomme omfattet af fredning af 5. oktober 1951

Lokalplan 3.82
Bevarende lokalplan for Lyø By

mål: 1 : 4000 dato : 8.12.99
 Plankontoret
 Nørregade 4, 5600 Faaborg
 tlf.: 63 61 12 00

Kortbilag 3

Bilag

Der er ikke i lokalplanen indarbejdet en egentlig vejledning om hvorledes man kan vedligeholde og ombygge en ældre ejendom i overensstemmelse med traditionelt håndværk. Årsagen er, at der findes megen fyldestgørende litteratur om emnet, og det er et meget omfangsrigt arbejde, som alligevel ikke vil være dækkende i enhver situation. I stedet vedlægges denne henvisning til hvor man kan søge oplysninger om konkrete problemer. Det meste af den nævnte litteratur kan ses på plankontoret, Servicecenter Teknik og Miljø.

Information om bygningsbevaring, Planstyrelsen (nu Skov- og Naturstyrelsen) har udgivet et omfangsrigt materiale hvor hver enkelt bygningselement tages op. Materialet kan ses og afhentes på byggekantoret på Servicecenter Teknik & Miljø.

Den bevaringsværdige bolig på land og i by, Fredningsstyrelsen, Sys Hartmann, Allan Tønnesen, 1984.

Vinduer – tradition, vedligeholdelse og forbedring, Fredningsstyrelsen, Torben Olesen, 1977

Om byggeskik og vedligeholdelse, Fredningsstyrelsen, Jørgen Ganshorn og N. Erik Jensen, 1983

Landhuset, Curt Von Jessen m. fl., 1975

Byhuset, Curt Von Jessen m. fl., 1980

Gamle vinduer, Gorm Benzon, 1981

Gamle danske døre, Gorm Benzon, 1979

Bygningsbevaring: Blad om materialer til vedligeholdelse og reovering af bl. a. fredede og andre bevaringsværdige bygninger (om mørtelmaterialer og kalkfarver), Michael Kjæng Jørgensen, 1995.

Yderligere oplysninger hos:

Nordisk Center for bevarelse af Håndværk

Rådvad 40

2800 Lyngby

Internettet: www.raadvad.dk

Kulturmiljøråd Fyn, Knorregade 2, 5500 Middelfart, tlf. 64414741